

ĐURO RAUŠ

STARI PARKOVI
U SLAVONIJI I BARANJI

Rođen je 31. ožujka 1930. u Sotinu kraj Vukovara, SR Hrvatska.

Studij šumarskih nauka završio je na šumsko-gospodarskom odjelu Sumarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i diplomirao rujna 1965.

Izabran je 15. studenoga 1965. za sveučilišnog asistenta u Zavodu za uzgajanje šuma Sumarskog fakulteta u Zagrebu iz predmeta Sumarska fitocenologija.

Postdiplomski studij iz šumarske fitocenologije i tipologije šuma završio je 6. siječnja 1970. Magistarski rad »FITOCENOSKE OSOBINE SUMA

NA OBRONCIMA ZAPADNOG DIJELA FRUSKE GORE« tiskan mu je u radovima Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Centra za znanstvena istraživanja, Vinkovci, knj. 1, 1971.

Doktorsku disertaciju pod naslovom »VEGETACIJSKI I SINEKOLOŠKI ODNOSI ŠUMA U BAZENU SPAČVA« obranio je 25. lipnja 1973. Rad je tiskan u Glasniku za šumske pokuse Sumarskog fakulteta u Zagrebu, knj. XVIII, str. 225—346, Zagreb, 1975.

Habilitirao je svibnja 1974. na Sumarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu habilitacijskom radnjom »VEGETACIJA RITSKIH SUMA DIJELA PODUNAVLJA OD ALJMASA DO ILOKA« (rad se nalazi u tisku).

Vijeće nastavnika Sumarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu izabralo ga je 6. srpnja 1976. u zvanje izvanrednog profesora iz predmeta Sumarska fitocenologija.

Objavio je trideset znanstvenih i dvadeset i pet stručnih radova, koji su tiskani u Radovima Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Centra za znanstvena istraživanja, Vinkovci, Glasniku za šumske pokuse Sumarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i u časopisima Sumarski list, Ekologija, Hortikultura i Priroda, te zbornicima: Sumarski simpozij, Savjetovanje o Posavini, Zupanjčki zbornik, Godišnjak Vinkovci, Zbornik stogodišnjice šumarstva jugoistočne Slavonije, Zbornik Đakovštine i dr.

U njegovom znanstvenom i stručnom radu vidno mjesto zauzima obrada sadržaja iz područja hortikulture gdje, uz ostalo, propagira osnivanje vrtnih struktura i scenarija na osnovu učenja o fitocenoškim odnosima područja gdje se jedan park osniva, obnavlja ili unapređuje. To su najsvremenija shvaćanja vrtlarske znanosti u svijetu jer je ispravna primjena fitocenologije u hortikulturnoj praksi jedino pravilan stručni postupak kod izrade fitološke osnove svakog perivojnog tkiva bez obzira na namjenu, veličinu i mjesto gdje se osniva određeno perivojno biće.

Objavio je pet vegetacijskih karata s područja šumskog bazena Spačve, Lipovljana i Zalesine, koje su tiskane u Grafičkom zavodu Hrvatske u Zagrebu.

Radi na više istraživačkih tema iz oblasti šumarstva. Učestvuje u izradi vegetacijske karte SR Hrvatske.

U 1976. godini tiskao je udžbenik za studente šumarstva pod nazivom »SUMARSKA FITOCENOLOGIJA« koja sadrži 291 stranu tiskanog teksta, 27 slika, te niz tabela i grafikona.

POKLON OD AUTORA

MALA HORTIKULTURNA BIBLIOTEKA

4

Izdavač: »HORTIKULTURA« — SPLIT
ČASOPIS HORTIKULTURNIH DRUŠTAVA SR HRVATSKE
i
ŠUMARSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Glavni i odgovorni urednik
PETAR MATKOVIĆ

ĐURO RAUŠ

**STARI PARKOVI
U SLAVONIJI I BARANJI**

HORTIKULTURA
SPLIT
1977

Čuveni stari parkovi u Slavoniji i Baranji znanstveno su istraženi i opisani od poznatog znanstvenika dr Đure Rauša, profesora fitocenologije na Sumarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Ti bogati spomenici vrtlarske kulture obrađeni su sa svih stanovišta, pa su pri tome uzete u obzir sve povijesne i estetske značajke koje čine njihov osebujni perivojni individualitet. Pisac je ovom knjigom upoznao javnost da se u svoje vrijeme u njedrima tih bogatih pokrajina Hrvatske razvijao vrlo raznolik i raskošan život koji nam je, među ostalim, ostavio u nasljeđe čak trideset i pet parkova visoke vrtne, florističke i estetske vrijednosti. Oni među najznačajnijima i najljepšima zaštićeni su Zakonom o zaštiti prirode.

Ti parkovi zbilja predstavljaju neprocjenjivu vrijednost i iznimno snažnu kulturnu baštinu. S tim u vezi prof. dr Zlatko Vajda ističe da su oni *»... ujedno dokaz visokog stupnja kulture žitelja u Slavoniji i Baranji, koji su ih znali sačuvati.«*

Te visoke vrtne nacionalne vrijednosti predmet su četvrte naše knjige »MALA HORTIKULTURNA BIBLIOTEKA« koju izdaje časopis »HORTIKULTURA«. Time se želi barem djelomično ispuniti golema praznina u izvornim vrtlarskim znanstvenim i stručnim radovima kod nas. Istina, u posljednje vrijeme pojavio se niz prijevoda stranih vrtlarskih knjiga, ali oni se mogu primjenjivati na naše pedoklimatske i vegetacijske prilike oprezno, djelomično i kritički, jer u protivnome sigurno dolazi do velikih grešaka i promašaja.

Tu odgovornu dužnost njege hortikulture izvorne znanstvene i stručne pisane riječi vrši na hrvatskom i srpskom jezičnom području naš časopis »HORTIKULTURA« svojim izdanjima knjižnice »MALA HORTIKULTURNA BIBLIOTEKA« u preskromnim uvjetima koji joj stoje na raspolaganju.

Knjiga »STARI PARKOVI U SLAVONIJI I BARANJI« obrađuju trideset i pet čuvenih starih parkova sa 52 fotosa, 7 parkovnih uređajnih osnova, 3 meteorološka grafikona i 9 tabela popisa parkovnog bilja ovog razvijenog područja. Sve te estetski i floristički oblikovane vrtlarske strukture snimljene su pojedinačno i u sklopu svoje šire životne sredine, pedoklimatski istražene, dendrološki obilježene i definirane, fitocenološki određene u odnosu na ekološke uvjete sredine gdje se nalaze povijesno istražene i

protumačene od svoga nastanka do danas. Posebno su u njima obilježeni povijesni i prirodni spomenici, vrst i kategorija zaštite koja je primijenjena na pojedini stari perivoj s obzirom na Zakon o zaštiti prirode SR Hrvatske. Označen je također primijenjeni parkovni stil i vrtni arhitekt stvaralac koji je izradio prvobitnu uređajnu osnovu pojedinog vrta te je ujedno ubilježen i tadašnji vlasnik. Istražena je i sudbina tih parkova u povijesnom procesu zaista burnog razvitka tih krajeva do danas. Iznesena je provjerenjena dokumentacija o mijenjanju, obnovi, unapređenju te eventualnom djelomičnom ili potpunom uništenju tih znamenitih slavonsko-baranjskih vrtnih pigmenata.

Pisac s intimnom brigom za te parkove poziva Društvo da te povijesne vrtlarske znamenitosti od nesagledive vrijednosti djelotvorno zaštititi za opći razvitak kulture tog dijela Hrvatske, unaprijedi i učini dostupnim radnim ljudima budući da se u njima oledaju značajni sadržaji povijesnog razvitka Slavonije i Baranje. U vezi s tim pisac apelira: »...PARKOVI SU SVOJINA CIJELOGA DRUŠTVA I ONO JE DUŽNO DA IH ODRŽAVA I OBNAVLJA.«

Rad je u rukopisu pročitao od niza naših vrtlarskih stručnjaka i oni su se najpovoljnije izrazili o njegovom sadržaju, primijenjenoj metodici rada, prikazanim slikovnim priložima, sustavnim rasporedom sadržaja, te osobito o znanstvenoj dosljednosti i ozbiljnosti provedenog postupka uz maštovitost obrade sadržaja.

Recenziju studije izvršio je dr Zlatko Vajda, sveuč. prof. na Šumarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu koji je dao vrlo laskavu ocjenu vrijednosti u kojoj, među ostalim, iznosi slijedeće: »Ovaj rad je odlično izrađen te ima sve uvjete da se objavi. Njegova objava će biti od višestruke koristi jer taj rad nema samo vrijednost za upoznavanje povijesti naše hortikulture i s njom povezanih dvoraca i zgrada, već daje i smjernice za podizanje i uzgajanje budućih parkova. Tim će se radom moći koristiti ne samo praktičari već i studenti hortikulture na našim fakultetima kao i svi ljubitelji prirode.«

Prema izloženome sigurni smo da smo novom, četvrtom knjigom »MALE HORTIKULTURNE BIBLIOTEKE« pod naslovom »STARI PARKOVI U SLAVONIJI I BARANJI« obdарили našu hortikulturnu javnost, ljubitelje korisnih prirodoslovnih sadržaja i starih povijesnih vrtova te ukrasnih biljaka zaista vrijednim i značajnim vrtlarskim domaćim djelom koje predstavlja vidan doprinos unapređenju struke i vrtlarske domaće izvorne pisane riječi u Hrvatskoj, a time i u Jugoslaviji.

Tiskanje ovog značajnog vrtlarskog djela omogućeno je suradnjom između »HORTIKULTURE«, časopisa vrtlarskih radnika SR Hrvatske u Splitu, SIZ-a za znanstveni rad u poljoprivredi, stočnoj proizvodnji, veterinarstvu i preradi drveta, prehrambenoj industriji i odgovarajućoj djelatnosti SR Hrvatske te Zavoda za istraživanje u šumarstvu Šumarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu što posebno ističemo kao uspješan, koristan i djelotvoran primjer uzajamnog usklađenog rada na propagiranju znanstvene misli i djela.

Petar Matković

PREDGOVOR

Rad »STARI PARKOVI U SLAVONIJI I BARANJI« predstavlja sintezu višegodišnjega ustrajnog proučavanja i istraživanja parkova u Slavoniji i Baranji. Tijekom spomenutog istraživanja autor je — kao ljubitelj prirode — zapazio golemu vrijednost slavonsko-baranjskih parkova, pa smatra da treba upoznati širu javnost i zainteresirati radne ljude za bolje održavanje postojećih parkova i za mogućnost njihova iskorištavanja u rekreacijske i turističke svrhe.

Autor je nastojao kronološkim redom obraditi postanak parkova u Slavoniji i Baranji te prikazati njihovo značenje u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti, s obzirom na sve veću važnost svih prirodnih i umjetno podignutih zelenih objekata, potrebnih za održavanje ljudskog društva.

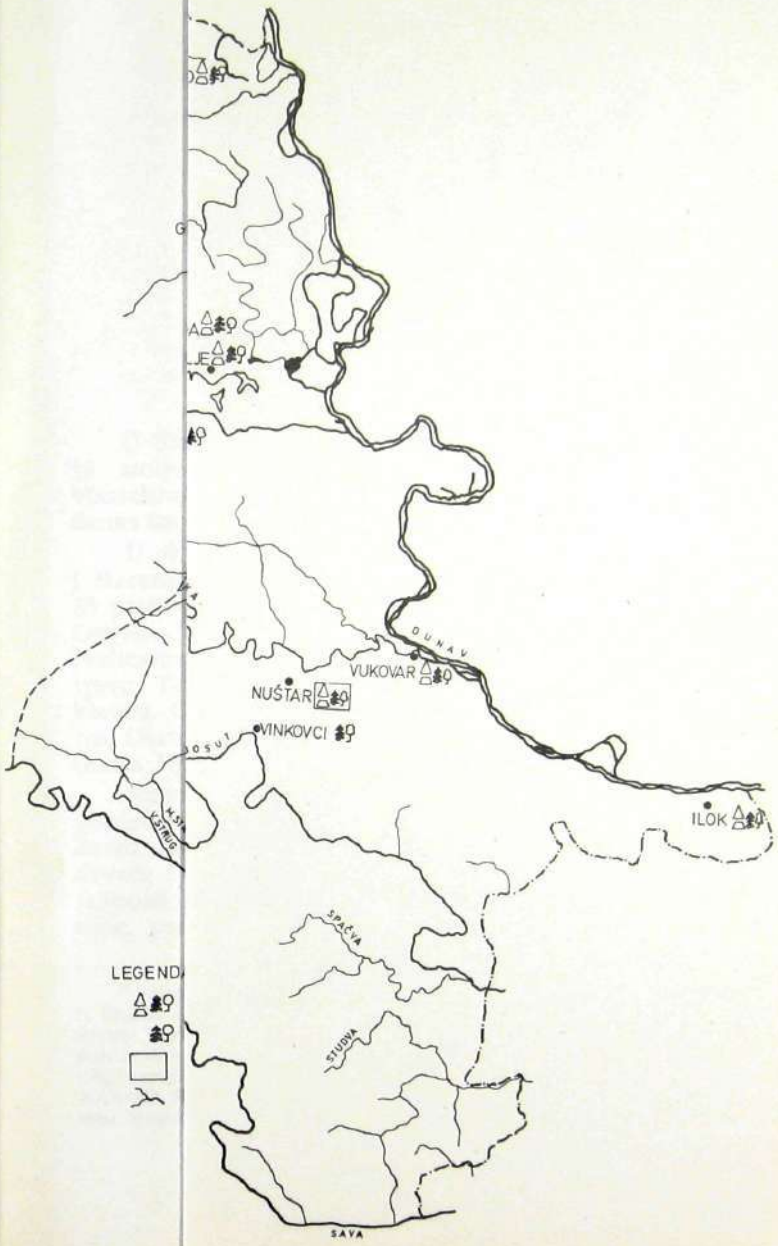
Nedovoljno poznavanje te naše hortikulture baštine i mogućnosti koje nam ona pruža u razvoju turizma Slavonije i Baranje dovele su do nebrige i zapuštenosti toga golemog povijesnog i prirodnog blaga regije.

Veća angažiranost društvenih sredstava i spontana zainteresiranost svih radnih ljudi regije dovela bi do toga da se »Čovjek i njegova okolina« shvate i tretiraju onako kako je to u današnje vrijeme jedino ispravno: *»Održavajmo i njegujmo ono što imamo, podižimo i uzgajajmo novo, pokažimo da smo i u hortikulturi držali korak s kulturom prošlih stoljeća vodeći računa da ćemo budućim pokoljenjima ostaviti našu sadašnju kulturu u obliku baštine«.*

Rad je prvenstveno namijenjen svim ljubiteljima prirode, zatim stručnjacima: vrtlarima, šumarima, agronomima, biolozima, ekolozima, genetičarima, prosvjetnim radnicima, arhitektima kao i svima radnim organizacijama i radnim ljudima širom naše zemlje.

Zagreb, ožujka 1974.

Autor

Sudjelovao je na mnogim međunarodnim i domaćim šumarskim, ekološkim i botaničkim kongresima, simpozijima i savjetovanjima u Švicarskoj, Italiji, Austriji, Bugarskoj, Poljskoj, Norveškoj, Mađarskoj i Jugoslaviji (u Beogradu, Zagrebu, Sarajevu, Bitolju, Peći, Delnicama, Coću, Zadru, Splitu i dr.).

Član je međunarodnog Istočnoalpsko-dinarskog društva za proučavanje vegetacije, Hrvatskog biološkog društva, Društva inženjera i tehničara šumarstva i drvne industrije SR Hrvatske i predsjednik Hrvatskog ekološkog društva.

Biografiju mu je objavio Internacionalni biografski centar u knjizi *DICTIONARY OF INTERNATIONAL BIOGRAPHY* 1976, CAMBRIDGE, ENGLAND, na str. 774.

Za svoj znanstveni rad i suradnju s privredom dobio je 1974. godine u povodu stote obljetnice organiziranog šumarstva jugoistočne Slavonije pismeno priznanje od Sumskog gospodarstva »Hrast« Vinkovci, pod brojem 1000/74.

Istaknuti je znanstveni javni radnik, poznat u zemlji i inozemstvu.

Aktivan je društveni radnik. Biran je u različite samoupravne i delegatske organe.

1 MALA HORTIKULTURNA BIBLIOTEKA 1
MATE BUJEVIĆ: MALA PATULJASTA SPAROŽINA, *ASPARAGUS PLUMOSUS* Bak. »NANUS«, U PLANTAŽNOM UZGOJU
(Rasprodano)

2 MALA HORTIKULTURNA BIBLIOTEKA 2
NEVENKA PLAVŠIĆ-GOJKOVIĆ: ZAŠTIĆENE BILJNE VRSTE SR HRVATSKE
(Cijena 50,00 din)

3 MALA HORTIKULTURNA BIBLIOTEKA 3
PETAR SOLIĆ: PRILOG POZNAVANJU NESAMONIKLE DENDROFLORE PARKOVA I NASADA MOSTARA I OKOLICE
ili
(PARKOVI MOSTARA)
(Cijena 80,00 din)

BIBLIOTEKA ZA PRIRODNE ZNANOSTI
PETAR MATKOVIĆ: BILJKA — ČOVJEK — PROSTOR
(UKRASNE BILJKE JUGOSLAVENSKE OBALE)
(Cijena 70,00 din)
(Prvi dio)

»HORTIKULTURA« HORTOLIKOVNI ČASOPIS ZA PITANJA VRTLARSKIH UMJECA, ZNANOSTI, PRIVREDE, PRAKSE, PEJZAŽNE I VRTNE AHITEKTURE
HORTICULTURAL MAGAZIN YUGOSLAVIA
(Izlazi 4 puta godišnje, pretplata za pojedince 60,00 din, ustanove i OOUR-e 200,00, inozemstvo 200,00)

KOMPLETI »HORTIKULTURE« OD 1963. GODINE MOGU SE DOBITI PO STARIM CIJENAMA U REDAKCIJI